

Anm: Historieløsheden præger debatten om Blixen

Kristeligt Dagblad, Sektion 1, Side 6
10. september 2014, 520 ord, Id:e491fc22
BO HAKON JØRGENSEN
Københavns Universitet Amager

bøger fra udlandet Man må håbe, at denne nye bog om Karen Blixens syn på køn og etnicitet er det sidste skulp i en gammel og overfladisk debat

En ny amerikansk bog diskuterer om Karen Blixen var feminist eller antifeminist, racist eller nazist. Debatten kører i disse dage hertilands, men hvorfor er det egentlig så interessant for vores nutidige kulturelle offentlighed at diskutere disse spørgsmål? Jo, for kunne man få Blixen gjort til en af delene eller måske det hele, så kunne man overstå fascinationen af hendes forfatterskab, pakke hende sammen under betegnelserne og afslutte fortiden som ikke værd at beskæftige sig med. Der lurder en historieløshed i spørgsmålene, en illusion om, at nutidens værdier og forestillinger kan lægges ned over fortiden.

Den må ikke være udfordrende anderledes end nutiden.

Næsten som i den gotiske roman gyser man ved fortidens spøgelse i nutidens bevidsthed. En kvinde, der taler "reaktionært" om mænds og kvinders væsen, en hvid, der omtaler de sorte indfødte som børn, eller en kvinde, der besøger nazihovedstaden i begyndelsen af krigen - hun må være en genganger fra den farlige fortid! Man fristes til at se vores egen nutid som småborgerlig frelst: "I noget sådant kunne jeg aldrig gøre mig skyldig", som der står i Blixens historie "Alkmene".

Marianne T. Stechers bog om de tre emner i forhold til Karen Blixen essays er nu yderst sober. Den er en detaljeret undersøgelse af især tre essays: "Båltalen", "Breve fra et land i krig" og "Om sorte og hvide i Afrika". Den undersøger disse essays for deres diskursive strategier og finder den i Blixens kreative dialektiske metode, hendes tro på modsætningers befrugtende møde. Hun når frem til, at Karen Blixen hverken var reaktionær i kønsspørgsmål eller i spørgsmålet om race, og at hun heller ikke var nazist. Det er ikke så overraskende set med den danske forsknings øjne, men hvis bogen, som den er tænkt, når ud til en amerikansk offentlighed, kan den sikkert ændre en alt for overfladisk tilgang til Karen Blixens diskursive meninger.

Man skal ikke tage for let på ordet "diskurs". Det bruges om de ideologiske meninger i en tekst, og ofte antages det, at forfatterne med stor strategisk beregning har lagt deres tekst an på at hjernevaske læseren til at overtage forfatterens ideologi.

Nu er det i sin orden, når det drejer sig om essays at søge diskursen, da genren jo ofte direkte udtrykker en forfatters synspunkter. Problemet kommer, når Stecher alt for let overfører synspunkter fra essayene til Karen Blixens fortællinger, hvad hun har en tendens til. Deres uendeligt komplicerede geometri reduceres i hendes fremstilling til enkle modsætningers spil.

Stecher har meget lidt sans for Karen Blixens stil, men megen sans for hendes meningsverden.

At der skulle kunne opstå noget ikke beregnet ud af Blixens skrivekunst, det kan hun slet ikke forestille sig, og slet ikke, at det ikke er lig med en diskursiv mening. Men hun er god til at tilbagevise de mange beskyldninger mod Blixen, der gennem de sidste 30 år er blevet rejst mod hendes såkaldt reaktionære kvindesyn, hendes nazisme og hendes racisme. Så som afslutning på denne overfladiske tilgang til forfatterskabet er hendes bog en velkommen samlende fremstilling.

Hver onsdag skriver vi på denne plads om nye bøger fra udlandet, der handler om tro og værdidebat.

kultur@k.dk

Billedtekster

- Marianne T. Stretcher: *The Creative Dialectic in Karen Blixen's Essays. On Gender, Nazi Germany and Colonial Desire.* 276 sider. 298 kroner. Udgives i Danmark af Museum Tusulanums Forlag.

Karen Blixen var ikke racist

Kristeligt Dagblad, Sektion 1, Side 11
 11. september 2014, 553 ord, Id:e49272f5
 SIDSEL NYHOLM SKRIVER FRA USA
 Københavns Universitet Amager

interview Kritikken af Karen Blixen som racist er forfejlet, siger litteraten Marianne Stecher, der er forfatter til en ny bog om forfatterikonet

Diskussionen om Karen Blixens racesyn blusser jævnligt op både i Danmark og i udlandet.

For var den danske forfatter, hvis mest berømte roman skildrer hendes tid som bestyrer af en kaffefarm i Kenya, racist? Svaret på det spørgsmål er nej, siger litteraten Marianne Stecher, der i sin nye bog, "The Creative Dialectic in Karen Blixen's Essays. On Gender, Nazi Germany and Colonial Desire" (anmeldt i Kristeligt Dagblad i går), yder et nyt bidrag til Blixen-forskningen ved at trække en række ellers oversete tekster af Blixen frem i lyset.

Hvad mener du om diskussionen om, hvorvidt Karen Blixen var racist? "Hvad mener man egentlig med anklagen racist? Taler vi om racisme eller politisk korrekthed efter nutidens normer? Kan man komme med en definition på racisme, der gælder hele det 20. århundrede, og som kan benyttes til berigende formål i litteraturforskningen i det hele taget? Sandelig kan man plukke et par enkelte citater ud af Blixens værker og deraf slutte, at hun var 'racist' efter nutidens målestok. Men hvordan kommer man så videre med diskussionen? Betyder det så, at hele forfatterskabet er racistisk og skal forkastes? Hvis det er tilfældet, ville vi miste et hav af verdenslitteraturen, forfatterskaber fra Shakespeare og H. C. Andersen til Joseph Conrad og William Faulkner. Det, synes jeg, ikke er nogen god løsning," siger Marianne Stecher, der er professor i nordisk litteratur ved University of Washington i Seattle i USA.

Hvad har du i din forskning konkluderet om Blixens forhold til race? "Hvis man sætter Blixens ytringer og tekster i forhold til begrebet 'race' eller 'folkeslag' i 1938, kan man hurtigt slutte, at hun var en usædvanlig forfatter for sin tidsalder.

Faktisk var hun temmelig frisindet. Alene det, at hun offentligt dyrkede en bevidsthed omkring racemæssige forhold i 1930'erne, gør hende til en undtagelse." Hvor i Blixens forfatterskab kommer denne frisindethed til udtryk? "Beviserne ligger i Blixens egne ord i hendes essays og radiotaler, der burde opfattes som ytringer af en offentlig intellektuel. De er noget andet og mere i en politisk sammenhæng end det, som hun skriver i sine fortællinger og romaner eller private breve.

At bedømme ud fra hendes tekster og offentlige ytringer var Blixen hverken racist eller nazist; hun var en begavet humanist og kunstner." Hvorfor har andre forskere taget fejl omkring Blixens syn på race? "Jeg påstår ikke, at alle tidligere forskere er forkerte på den. Men med hensyn til racespørgsmålet har der været flere kritikere, der har analyseret Blixens roman 'Den afrikanske farm' i en postkolonial kritisk sammenhæng.

Med begrebet 'kolonial begær' i min bogs undertitel tager jeg det som udgangspunkt i min diskussion, at Blixen var en kolonialistisk forfatter, og at 'Den afrikanske farm' og '

Skygger på græsset' må læses i sammenhæng med andre værker i den vestlige, kolonialistiske litteratur, samt at Blixen udtrykker til tider ' racistiske' holdninger i sit skønlitterære forfatterskab om afrikaoplevelsen." Hvordan bidrager din bog til vores forståelse af Karen Blixen? " Jeg har forsøgt at belyse hendes tekster, især hendes oversete essays og radiotaler.

For mig at se var Blixen temmelig konsekvent og skarpsindig i både sin tænkning og kunstneriske livsanskuelse."

nyholm@k.dk

Fakta: MARIANNE STECHER

Professor ved Department of Scandinavian Studies ved University of Washington.

Hendes bog " The Creative Dialectic in Karen Blixen's Essays.

On Gender, Nazi Germany and Colonial Desire" udkommer i Danmark på Museum Tusulanums Forlag.